

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sairausvakuutuslain 4 luvun muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sairausvakuutuslain 4 luvun muuttamisesta (HE 114/2025 vp): Asia on saapunut sosiaali- ja terveysvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- hallitussihteeri Kaisu Harju-Kolkka, sosiaali- ja terveysministeriö
- ekonomisti Anni Väättänen, Kilpailu- ja kuluttajavirasto
- juristi Julia Särkkä, Kansaneläkelaitos
- erityisasiantuntija Jaana Viemerö, Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy
- juristi Ella Ylikarhu, Kuluttajaliitto ry
- toimitusjohtaja Annukka Mickelsson, Suomen Taksiliitto ry
- juristi Mika Välimaa, Vammaisfoorumi ry

Valiokunta on saanut kirjalliset lausunnot:

- Liikenne- ja viestintävirasto
- HUS Akuutti
- Taksi Helsinki Oy
- SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry
- STTK ry
- Suomen Yrittäjät ry

Valiokunta on saanut ilmoituksen, ei lausuttavaa:

- Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sairausvakuutuslakia.

Sairausvakuutuksesta korvattavan taksin käytön enimmäishintoja koskevat säännökset ehdotetaan muutettaviksi toistaiseksi voimassa oleviksi. Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin edelleen enimmäishinnat, jotka olisivat samalla sairausvakuutuslain perusteella korvattavien taksin

Valiokunnan mietintö StVM 20/2025 vp

käytöstä aiheutuneiden matkakustannusten enimmäiskorvausperuste. Kansaneläkelaitoksen kanssa sopimuksen tehneen tilausvälityskeskuksen välittämistä sairausvakuutuksesta korvattavista taksimatkoista voisi veloittaa enintään asetuksessa säädetyn enimmäishinnan. Taksin käytön kustannusten korvaamisen edellytyksenä olisi, että taksimatka olisi tilattu tällaisesta tilausvälityskeskuksesta. Edellytystä ei sovellettaisi alueilla, joilla ei olisi Kansaneläkelaitoksen kanssa sopimuksen tehnyttä tilausvälityskeskusta. Tällaisella alueella ne palvelujen tuottajat, jotka olisivat tehneet Kansaneläkelaitoksen kanssa sopimuksen sairausvakuutuksesta korvattavien taksimatkojen ajamisesta, saisivat veloittaa näistä matkoista enintään asetuksessa säädetyn enimmäishinnan.

Lisäksi ehdotetaan, että 31.12.2026 saakka voimassa oleva matkakustannusten korvauksen peruste muutetaan toistaiseksi voimassa olevaksi. Aiempaa vastaavasti taksin käytön korvausperusteena käytettäisiin enimmäishintaa, jollei Kansaneläkelaitos ole sopinut palvelujen tuottajan kanssa enimmäishintaa edullisemmasta hinnoittelusta. Käytettäessä muuta taksia vakuutetulle maksetaan matkasta aiheutuneet kohtuulliset kustannukset.

Tavoitteena on turvata vakuutettujen hoitoon pääsyn toteutuminen.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2027.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Sairausvakuutuksesta korvattavan taksimatkan enimmäishinnasta säädetään sairausvakuutuslain (1224/2004) 4 luvun 7 a §:ssä, joka on väliaikaisesti voimassa vuoden 2026 loppuun. Esityksessä ehdotetaan, että sairausvakuutuksesta korvattavan taksimatkan enimmäishinnasta säädetään jatkossa sairausvakuutuslaissa saman sisältöisenä toistaiseksi voimassa olevana. Enimmäishintäsääntelyn vakinaistamisella pyritään esityksen mukaan ennakoimaan sairausvakuutuksen matkakorvausmenojen suuruutta ja estämään hintojen hallitsematonta tai ennakoimatonta nousua.

Sairausvakuutuslakiin ehdotetaan lisättäväksi nykyisin määräaikaisena voimassa olevaa säännöstä vastaava toistaiseksi voimassa oleva valtuutussäännös valtioneuvoston asetuksen antamiselle. Asetuksella säädetään sairausvakuutuksesta korvattavan taksimatkan enimmäishinta, joka on samalla vakuutetulle taksin käytöstä aiheutuneiden matkakustannusten enimmäiskorvausperuste. Kansaneläkelaitoksen kanssa sopimuksen suorakorvausmenettelystä tehneen tilausvälityskeskuksen välittämistä sairausvakuutuksesta korvattavista taksimatkoista voi veloittaa enintään asetuksessa säädetyn enimmäishinnan. Alueella, jolla sellaista tilausvälityskeskusta ei ole, kyseinen enimmäishinta koskee niitä taksimatkoja, joiden palvelujen tuottajan kanssa Kansaneläkelaitos on tehnyt sopimuksen.

Sairausvakuutuksesta korvattavan taksimatkan enimmäishinta perustuu esityksen mukaan jatkosakin matkakustannusten korvaamiseen varattuihin varoihin ja kuljetuksesta aiheutuviin kustannuksiin siten, että enimmäishintaan sisältyy kohtuullinen voitto.

Kansaneläkelaitos on kilpailuttanut sairausvakuutuksesta korvattavien taksimatkojen palvelujen tuottajat kaikissa maakunnissa Ahvenanmaan maakuntaa lukuun ottamatta. Tämän vuoksi valtio-

Valiokunnan mietintö StVM 20/2025 vp

neuvoston asetuksella säädettyä enimmäishintaa ei ole käytännössä sovellettu vakuutettujen taksin käytön korvausperusteena, vaan Kansaneläkelaitos on korvannut kustannukset kilpailutettujen hintojen perusteella.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää sairausvakuutuksesta korvattavan taksimatkan enimmäishinnasta säätämistä toistaiseksi voimassa olevana perusteltuna ja kannattaa lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana. Enimmäishintasäätely on ollut määräaikaisena voimassa 1.7.2018 lähtien ja sen voimassa oloa on jatkettu useaan otteeseen. Enimmäishintasäätelyllä voidaan hillitä perusteetonta kustannusten nousua ja turvata vakuutettujen hoitoon pääsyä yhdenvertaisesti eri alueilla. Säätelyn vakinaistaminen luo ennakoitavuutta niin taksialan toimijoille kuin vakuutetuille.

Valiokunta toteaa, että julkisesti tuetut matkat, kuten koulukyydit, vammaispalvelulain (675/2023) ja sosiaalihuoltolain (1301/2014) kuljetukset ja sairausvakuutuslain mukaiset kuljetukset muodostavat yhteensä noin 40 prosenttia koko taksimarkkinasta Suomessa. Kansaneläkelaitoksen korvaamien matkojen osuus on noin kolmasosa taksialan liikevaihdosta ja niin sanotuilla Kela-kyydeillä on siten suuri merkitys taksimarkkinoilla. Sairausvakuutuksesta maksettiin vuonna 2024 matkakorvauksia yhteensä noin 343 miljoonaa euroa, mikä on noin 11 prosenttia enemmän kuin vuonna 2023. Taksimatkojen osuus matkakorvausmenosta oli vuonna 2024 reilu 200 miljoonaa euroa.

Esityksessä viitatus selvityksen (Owal Group, Selvitys Kela-taksipalveluiden hintasäätelystä. 2025) mukaan nykyinen enimmäishintasäätely koetaan pääasiassa toimivaksi ja Kela-taksijärjestelmän toimivuus sekä luotettavuus on yleisesti hyvällä tasolla. Enimmäishintasäätely koetaan pääasiassa tarkoituksenmukaisena keinona kustannusten hillinnässä ja ennakoitavuudessa. Selvityksessä esitettiin kuitenkin myös kritiikkiä enimmäishintasäätelyn tarpeellisuudesta, kun Kansaneläkelaitos hankkii kuljetukset kilpailuilta markkinoilta. Toisaalta selvityksen mukaan kilpailutus ilman hintasäätelyä voi nostaa kustannuksia sellaisilla alueilla, joilla ei synny aitoa kilpailua. Vastaavasti alueilla, joilla kilpailua on enemmän, voi kustannustaso laskea. Kyselyn perusteella taksiyrittäjät kokevat, ettei heillä ole mahdollisuutta vaikuttaa nykyisessä mallissa työskentelynsä hinnoitteluun. Lisäksi selvityksessä todetaan enimmäishintaan sisältyvän kohutuullisen voiton arvioinnin olevan haasteellista tai jopa mahdotonta. Korvauksien riittämättömyys näkyy selvityksen perusteella erityisesti esteettömien ajoneuvojen hankinta- ja ylläpitokustannuksissa.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on tuotu esille, että Kela-kyytien ja erityisesti esteettömien ajoneuvojen saatavuudessa on ollut ajoittain haasteita, jolloin kuljetuksia on jouduttu korvaamaan kalliimmilla ambulanssikyydeillä. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan sairausvakuutuksesta korvattavissa matkoissa on alueellisia eroja. Selvityksen mukaan asukasta kohden laskettuna korvaus oli vuonna 2024 suurin Kainuun ja Lapin hyvinvointialueilla. Vähäisintä matkakorvausten käyttö on Uudellamaalla, jossa myös korvaukset asukasta kohti laskettuna on maan pienimmät. Selvityksen mukaan matkakorvausten vähäisempää käyttöä voivat selittää Uudenmaan lyhyemmät etäisyydet hoitopaikkoihin sekä erot väestön ikärakenteessa ja sairastavuudessa. Valiokunta kiinnittää kuitenkin erityisesti huomiota siihen, että valiokunnan saaman selvityksen mukaan Uudellamaalla ambulanssikyytejä korvataan muihin kulkuneuvoihin nähden muuta

Valiokunnan mietintö StVM 20/2025 vp

maata enemmän. Valiokunta pitää tärkeänä, että valtioneuvosto selvittää matkakorvauksien alueellisia eroja yhteistyössä Kansaneläkelaitoksen ja alan toimijoiden kanssa.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa tuotiin lisäksi esille lukuisia muutostarpeita enimmäishintasääntelyyn, matkojen tilausvälitystoimintaan ja kilpailutukseen sekä matkakorvausten omavastuun perintään. Muutostarpeita esitettiin myös enimmäishinnoista vuosittain annettavaan valtioneuvoston asetuksen valmisteluun ja sisältöön. Valiokunta toistaa kantansa (StVM 10/2024 vp) siitä, että sosiaali- ja terveysministeriön tulee arvioida sairausvakuutuksesta korvattavan taksimatkan enimmäishintoja koskevan valtioneuvoston asetuksen valmistelun yhteydessä hintarakenteen ja maksuluokkien muutostarpeet, jotta esimerkiksi esteettömien ajoneuvojen korkeammat hankinta-, ylläpito- ja käyttökustannukset voidaan ottaa huomioon nykyistä paremmin näiden ajoneuvojen saatavuuden turvaamiseksi. Lisäksi valiokunta korostaa, että sosiaali- ja terveysministeriön tulee yhteistyössä Kansaneläkelaitoksen ja alan toimijoiden kanssa kehittää taksimatkojen tilausvälitystoimintaa ja enimmäishintasääntelyä, jotta voidaan jatkossakin varmistaa Kela-taksien saatavuus, laatu ja kustannustehokkuus sekä turvata vakuutettujen hoitoon pääsy yhdenvertaisesti asuinpaikasta riippumatta.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 114/2025 vp sisältyvän lakiehdotuksen.

Helsingissä 6.11.2025

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Krista Kiuru sd
varapuheenjohtaja Mia Laiho kok
jäsen Kim Berg sd
jäsen Maaret Castrén kok
jäsen Bella Forsgrén vihr
jäsen Aki Lindén sd
jäsen Hanna-Leena Mattila kesk
jäsen Ville Merinen sd
jäsen Aino-Kaisa Pekonen vas (osittain)
jäsen Anne Rintamäki ps
jäsen Päivi Räsänen kd
jäsen Pia Sillanpää ps
jäsen Oskari Valtola kok
jäsen Ville Väyrynen kok (osittain)
varajäsen Hanna Laine-Nousimaa sd

Valiokunnan mietintö StVM 20/2025 vp

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Sanna Pekkarinen